

2.11.2015

ŽENSKA

Stran/Termin: 52

Naslov: Pred upokojitvijo

Naklada: 12.000,00

Avtor: Mirjam Novak

Površina/Trajanje: 263,34

Rubrika/Oddaja: KULTURNE IZBRANKE

Žanr: POROČILO

Gesla: PREŠERNOVO GLEDALIŠČE, PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ, VESNA

GLEDALIŠČE

GLE

Pred upokojitvijo

Prešernovo gledališče Kranj

Kranjsko gledališče s svojimi predstavami že več let odpira in analizira zamolčane, neprijetne teme iz našega ali germanskega okolja. Predstavo *Pred upokojitvijo*, ki govori o skrivnem življenju družine z nacistično preteklostjo, je režirala Mateja Koležnik, ki je v preteklih letih že večkrat uspešno sodelovala z gledališčem, poleg tega pa deluje tudi v nemškem okolju. Avtor besedila Thomas Bernhard sodi med osrednje avstrijske avtorje povojnega časa; za svoja dela je prejel pomembne nagrade, a bil hkrati tudi močno kritiziran, saj je brez zadržkov opisoval izrazito mračne plati svojih sodobnikov.

V pričujoči drami nastopajo zgolj tri osebe, dve sestri in brat, ki so ujeti v izoliranem, utesenjenem in nezdravem okolju. Ker se ne družijo z ljudmi zunaj svojega doma, se vsa dinamika odvija zgolj med njimi; drug drugemu služijo, drug drugega tudi mučijo in indoktrinirajo. Nenehna indoktrinacija poteka predvsem v smislu poveljevanja brutalne moške sile in zanimivo je to, da je pri tem, skoraj bolj kot brat, aktivna ena od sester, ki pogosto citira svojega brata, pokojnega očeta ali celo strica, medtem ko o materi, ki je bila občutljiva in drugačna od svoje okolice, ne pove nič dobrega. Druga sestra, ki je svojo svobodomiselno in intelektualno naravo verjetno podedovala po materi, je priklenjena na invalidski voziček in zato, kljub nestrinjanju s početjem drugih dveh članov družine, obsojena na njuno družbo. Dobimo vtis, da je pohabljen Clara njuna popolna žrtev, a ironija njene zgodbe je v tem, da je bila poškodovana v bombnem napadu zaveznikov ob koncu druge svetovne vojne.

Kljub poveljevanju lastne preteklosti in pogosto izraženi prepričanosti v pravilnost svojega početja pa govorica telesa na videz samozadostnega in občudovanega brata vendarle sporoča nekaj povsem drugega: njegovi gibi so neurejeni in pogosto se umika v kot sobe, čeprav ga tja nihče ne potiska, saj je ena sestra hroma, druga pa ga občuduje in spoštuje. Poleg tega je njegova drža upognjena in pogled bolj pogosto uprt v tla ali stene prostora, kot v svoji sogovornici. Ko ob koncu drame prizna svojo duševno stisko in strah, da bo izgubil vsakršen notranji mir, nas to ne preseneti, niti ne gane. Zdi se nam logična posledica njegovih preteklih dejanj. Tisto, česar ne razumemo, je to, zakaj sploh pride do tolikšne izkrivljenosti

človeškega obnašanja in zakaj se je tako težko upreti lastnim demonom. Ko Vera sestri Clari razloži, kako se mora brat premagovati, da je ne zlorabi in pričakuje, da bo Clara cenila njegov napor samopremagovanja, se nam zdi njena pripoved povsem logična in prepričljiva, morda začutimo tudi sočutje do človeka, ki v sebi nosi tolikšno krutost in slo po razčlovečenju, ne razumemo pa vzrokov za takšno destruktivnost.

Poleg bratove govorice telesa, njegov občutek krivde in tudi splošno klavstrofobično občutje ustvarja še zanimiva scena Mojce Kocbek Vimos. Ta ponazarja deformiran, trikotno oblikovan prostor, ki se na eni strani izteka v kot, proti kateremu se pogosto pomikata brat in sestra Vera.

Nastopajoči zaigrajo s polno telesno in mentalno predanostjo: Vesna Jevnikar s svojo togo pokončnostjo, hladnostjo, z večnim ponavljanjem istih kretenj in besed in zloveščim glasnim vdihavanjem skozi nos; Borut Veselko kot gospodar smrti, mučenja in bolečine, a tudi propadajoča živčna razvalina in bojazlivec; ter Daria Reichman kot sestra Clara, ki bi v nekem drugem času in prostoru zaradi svoje inteligence, izobraženosti in normalnosti lahko postala, kar koli bi želela, a je, ujeta v hromost, večna žrtev svojih dveh sorodnikov.

Mirjam Novak

Fotografija: Boris B. Vogljar